

تخصصی سازی خدمات آرشیوی: نگرش و راهبردها

دکتر ابوالفضل حسن‌آبادی^۱

آرشیوها حافظه تاریخی ملت‌ها هستند و وظیفه حفظ نگهداری و سازماندهی کلیه اسناد و منابع تاریخی مرتبط با یک کشور را بر عهده دارند. آرشیوها را می‌توان از لحاظ شمول دربرگیری منابع، دایره اختیارات و شرح وظایف به آرشیوهای ملی منطقه‌ای و محلی تقسیم نمود، که به خاطر در برداشتن منابع مختلف کارکردهای متفاوتی را در جمع‌آوری، نگهداری و سازماندهی اسناد برعهده دارند. از مهمترین کارکرد آرشیوها می‌توان به فراهم سازی دسترسی عموم به آرشیو، اطلاع رسانی نسبت به آرشیوها، حفظ اسناد و منابع برای آینده، شناسایی و ترویج آگاهی از آرشیوها در جامعه، مدیریت اسناد برای آینده و راه اندازی خدمات تخصصی را نام برد.

در یک دهه اخیر متناسب با تغییرات جامعه در ساماندهی، نگهداری و اطلاع رسانی با توجه به تنوع دسترس‌پذیری اطلاعات ایده‌های جدیدی مانند سیاست جذب حداکثری و دسترس‌پذیری منابع از راه‌های گوناگون مطرح شده و خصوصاً سیاست تأثیرگذاری آرشیوی و آماده سازی اطلاعات متناسب با حوزه‌های مختلف فکری مورد توجه ویژه قرار گرفته است. در همین راستا آرشیوها برنامه‌های مختلفی را در جهت ایجاد تعامل بیشتر با مردم و ارائه هدفمند اطلاعات متناسب با نیازهای آن‌ها انجام داده‌اند که می‌توان به ایجاد وب‌سایت‌های تعاملی، نیازشناسی تخصصی اطلاعات آرشیوی و تغییر بنیادین تفکرات مردم از طریق ارائه هدفمند مدارک آرشیوی اشاره نمود.

در ایران هدف‌گذاری مراکز آرشیوی مبتنی بر جمع‌آوری، نگهداری، اطلاع رسانی و ارائه منابع به محققان می‌باشد و عموم مردم به عنوان صاحبان اصلی آرشیوها کمتر مراجعه‌ای برای استفاده از منابع آن داشته‌اند. چرای این مساله باید در چند سال آینده دغدغه اصلی مراکز آرشیوی باشد، زیرا هرچقدر آگاهی مردم از گذشته و علاقمندان آنان به دانستن هویت بیشتر باشد به همان نسبت تأثیر آرشیوها بر چارچوب فکری جامعه و ساختارهای آن بیشتر خواهد بود.

مرکز اسناد آستان قدس رضوی در راستای تخصصی خدمات آرشیوی و توجه به نیازهای فکری جامعه در زمان حال و آینده اقدام به ایجاد واحدهای تخصصی مطالعات مانند سندشناسی، خاندانی، اسناد الکترونیک، وقف و انقلاب اسلامی نموده است. این واحدها با رویکرد شناسایی، دسته‌بندی اطلاعات و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی متناسب با نیازهای روز و آینده جامعه شکل گرفته و در واقع بازوی فکری آرشیو، تکمیل‌کننده چرخه فعالیت‌های آرشیوی و رابط بین آرشیو با کاربران بالفعل و بالقوه هستند. برخی از این واحدهای مطالعاتی آرشیوی برای اولین بار در ایران ایجاد شده و بستر مناسبی را برای مؤثرتر کردن فعالیت‌های مرکز اسناد آستان قدس در حوزه‌های تعریف شده فکری فراهم نموده است. منابع آرشیوی تاریخ

^۱ مدیر امور اسناد و مطبوعات سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ahasanabady1@yahoo.com

دوره ۲ شماره ۲۸ و ۲۹
پاییز و زمستان ۱۳۹۴

نشریه الکترونیکی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

مشهد و خراسان در آینده با توجه به فعالیت های هدفمند مرکز اسناد آستان قدس در تخصصی سازی خدمات آرشیوی و توجه بیشتر به تاریخ اجتماعی و نیازهای تاریخی مردم یکی از غنی ترین و کاملترین آرشیوهای منطقه ای در ایران و آسیا خواهد بود.

